

การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวชุมชนด้วยระบบภูมิสารสนเทศ

ในชุมชนแหลมผักเบี้ย อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

CREATING A STRATEGIC PLAN FOR COMMUNITY TOURISM DEVELOPMENT WITH A GEOGRAPHIC INFORMATICS SYSTEM IN THE LAEM PHAK BIA COMMUNITY BAN

LAEM DISTRICT PHETCHABURI PROVINCE

นฤศดา วงษ์บุญงาม¹, ภัทรพร สร้อยทอง², นฤมล อินทวิเชียร³, ประสาร อินทเจริญ⁴

¹นิสิตปริญญาเอกสาขาวิชาภูมิสารสนเทศศาสตร์ คณะภูมิสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

^{2,3}อาจารย์สาขาวิชาภูมิสารสนเทศศาสตร์ คณะภูมิสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

⁴อาจารย์ภาควิชาวาริชศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Natsuda Wongboon-ngam¹/Phatraporn Soyong²/ Narumon Intarawichian³/ Prasarn Inthacharoen⁴

¹Doctoral student, Faculty of Geoinformatics, Burapha University

^{2,3}Lecturer, Faculty of Geoinformatics, Burapha University

⁴Lecturer, Faculty of Faculty of Science, Burapha University

Received: 02-06-2023 Revised: 17-08-2023 Accepted: 29-12-2023

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวชุมชน และการประยุกต์ใช้ระบบภูมิสารสนเทศในการสร้างแผนที่ท่องเที่ยวชุมชนแหลมผักเบี้ย อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี โดยมีกลุ่มตัวอย่างจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชนแหลมผักเบี้ย 12 ท่าน และประชาชนในชุมชนแหลมผักเบี้ย 20 ท่าน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อหาความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย

ผลการศึกษาได้สร้าง วิสัยทัศน์การท่องเที่ยวชุมชนแหลมผักเบี้ย คือ “แหลมผักเบี้ย ต้นทางทราายปลายทางเกลือ ชุมชนยั่งยืน น่ายู่นาเที่ยว ธรรมชาติสมบูรณ์ เกื้อกูลถิ่นวิถี เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน” และได้สร้างยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวชุมชนแหลมผักเบี้ย 5 ด้าน คือ 1) การพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว 2) การพัฒนาศักยภาพบุคลากรในการท่องเที่ยวชุมชนและการต้อนรับที่ดี การมีเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชน 3) การบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชน เช่น แผนการพัฒนาท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม 4) การพัฒนาและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก การให้บริการ และความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว และ 5) การส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์ การสร้าง MASCOT และพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน และนำมาบูรณาการกับระบบภูมิสารสนเทศสร้างเป็น 2 เส้นทางท่องเที่ยวชุมชน คือ 1) การเรียนรู้ระบบนิเวศป่าชายเลนแหลมผักเบี้ย (พักกายพักใจในแหลมผักเบี้ย) 2) เส้นทางศึกษาวิถีชีวิตประมงชายฝั่งแหลมผักเบี้ย (Unseen แหลมผักเบี้ย)

คำสำคัญ: ระบบภูมิสารสนเทศ การท่องเที่ยวชุมชน แหลมผักเบี้ย

Abstract

This research has the objective of creating a community tourism strategic plan and the application of geographic information systems in Laem Phak Bia community, Ban Laem District, Phetchaburi Province There was a sample group of 12 people involved in Laem Phak Bia community tourism and 20 people from Laem Phak Bia community by purposive selection. The research tool used was an in-depth interview form. The data were then analyzed using descriptive statistics to find frequencies, percentages, and averages.

The results of the study have created Vision for tourism in the Laem Phak Bia community “Laem Phak Bia, origin of sand, destination of salt, sustainable community, pleasant place to live and visit, perfect nature support the local way of life emphasis on community participation” and has created a Laem Phak Bia Community Tourism Strategy with 5 points: 1) Developing the quality of tourism and tourism activities, 2) Developing the potential of personnel in organizing community tourism and good hospitality, having a community tourism network, 3) community tourism management, such as a participatory tourism development plan, 4) developing and improving facilities, providing services, and safety for tourists, and 5) marketing promotion and public relations for example, creating MASCOT and developing community products and integrated with the geographic informatics system to create 2 community tourism routes. 1) Learning about the Laem Phak Bia mangrove forest ecosystem (Rest in Laem Phak Bia). 2) Trail to study the fishing way of life along the coast of Laem Phak Bia (Unseen Laem Phak Bia).

Keyword: Geo Informatics System, Community Tourism, Laem Phak Bia

บทนำ

ปัจจุบันการท่องเที่ยวเข้ามามีบทบาทต่อการสร้างรายได้ และการพัฒนาของประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง โดยธุรกิจการท่องเที่ยวได้กระจายไปสู่ทั่วทุกภูมิภาค ไม่ได้กระจุกตัวอยู่ในเมืองท่องเที่ยวใหญ่เท่านั้น ซึ่งมีแนวโน้มที่นักท่องเที่ยวจะเลือกเดินทางท่องเที่ยวในเมืองรองที่มีค่าใช้จ่ายต่ำกว่าเมืองหลักเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ท้องถิ่นหลายแห่งตั้งรับการมาถึงของนักท่องเที่ยว โดยนำการท่องเที่ยวมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิต (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2561) จากบทเรียนที่ผ่านมา หากไม่มีการจัดการด้านการท่องเที่ยวที่ดีพอ มักก่อให้เกิดผลกระทบจากการท่องเที่ยวสู่ชุมชนโดยตรง เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ และการพัฒนาจึงเกิดแนวความคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นสร้างเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวทางเลือกที่หลากหลาย หนึ่งในนั้นคือ การท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-based tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมที่จัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของในการจัดการดูแล เน้นการมีส่วนร่วมโดยสมาชิกในชุมชนในการร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมพัฒนา ร่วมลงมือปฏิบัติ ร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล (ศศิชา หมดมลทิล, 2562) โดยมีการสร้างข้อตกลง หรือกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติ มีการเลือกจุดเด่น หรือเอกลักษณ์ของชุมชนที่จะเป็นจุดขายในการนำเสนอแก่นักท่องเที่ยว และเพื่อให้วิถีชุมชนมีความยั่งยืนต่อไป (ณัฐพัชร์ มณีโรจน์, 2560) นอกจากนี้พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจด์ (2553) ยังเสริมด้วยเรื่องการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวชุมชนของว่าชุมชนควรให้ความสำคัญของการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ไม่ฉะนั้นจะไม่ใช้การท่องเที่ยวชุมชนที่แท้จริง เพื่อรักษาอัตลักษณ์ และผลประโยชน์ของชุมชนอย่างยั่งยืน จึงควรมีการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างระมัดระวัง และป้องกันผลกระทบที่เกิดขึ้นตามมา

ชุมชนแหลมผักเบี้ย ตำบลแหลมผักเบี้ย อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี หมู่บ้านประมงเล็ก ๆ ริมทะเลอ่าวไทย เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปจากการเป็นที่ตั้งของโครงการศึกษาวิจัย และพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่สนองพระราชดำริในการจัดการน้ำเสีย ขยะ และปศุสัตว์ โดยใช่วิธีการธรรมชาติช่วยธรรมชาติ เป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงจากการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม สู่ความยั่งยืนของระบบนิเวศชายฝั่ง และวิถีชีวิตชุมชนแหลมผักเบี้ย โดยชุมชนแหลมผักเบี้ยเป็นพื้นที่ที่บุคคลทั่วไปสามารถเข้าไปศึกษาการทำงานอย่างสอดคล้องกับสภาพวิถีชีวิตชุมชนที่เป็นรูปธรรม และเกิดกลุ่มผู้เข้าชมกลุ่มใหม่ที่เข้ามาเยี่ยมชมโครงการศึกษาวิจัย และพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่มาในโครงการในฐานะนักท่องเที่ยว (รัฐ กัญญา และคณะ, 2562) ด้วยภูมิทัศน์ของชายฝั่งแหลมหลวงที่เป็นที่บรรจบของหาดโคลน และหาดทราย ป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ เสน่ห์วิถีชีวิตหมู่บ้านชาวประมง อยู่ห่างไม่ไกลจากกรุงเทพฯ และอยู่บนเส้นทางลัดที่เชื่อมต่อระหว่างคลองโคกน-ชะอำ ประกอบกับนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวจากหน่วยงานราชการและเอกชน จากศักยภาพเชิงพื้นที่ด้านการท่องเที่ยวที่มีของชุมชนแหลมผักเบี้ย ถือเป็นโอกาสดีของชุมชนแหลมผักเบี้ยที่จะนำการท่องเที่ยวมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวจำเป็นต้องใช้ข้อมูล และเครื่องมือมาช่วยใช้ในการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ ระบบภูมิสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวจึงเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการข้อมูล ด้วยวิธีการต่างๆทางภูมิศาสตร์ของ

บริเวณสถานที่ท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นที่ตั้ง ทำเล ราคา จำนวนห้องพัก ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว เช่น ชายหาด ภูเขา จุดดำน้ำ ร้านอาหาร รวมทั้งการวิเคราะห์เส้นทางระหว่างสถานที่ หรือรัศมีบริการให้บริการแหล่งนั้นๆ ช่วยให้ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวสามารถคำนวณต้นทุน เวลาการเดินทาง และแผนการท่องเที่ยวต่างๆอย่างเป็นระบบ อันจะนำความพึงพอใจสู่นักท่องเที่ยว (ปานทิพย์ อัจฉนวนานิช, 2553) การประยุกต์ใช้ระบบภูมิสารสนเทศในการท่องเที่ยว ไม่ได้นำเสนอเฉพาะสถานที่ท่องเที่ยวเท่านั้น ยังเป็นฐานข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทางภูมิศาสตร์ การคมนาคมขนส่ง ที่พัก กลุ่มชาติพันธุ์ ประชากร และอื่นๆ ระบบภูมิสารสนเทศสามารถจัดทำแผนที่ตามความสนใจช่วยให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงจุดหมายปลายทาง และทราบรายละเอียดของแผนการท่องเที่ยวของตนมากขึ้น (Verka JOVANOVIĆ and Angelina NJEGUŠ, 2550)

จากศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวที่ชุมชนแหลมผักเบี้ย เมื่อนำการท่องเที่ยวมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาแล้ว ผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความจำเป็นในการวางแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว ด้วยการหาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนร่วมกับชุมชนแหลมผักเบี้ย เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อม และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และผนวกกับการนำเอาคุณสมบัติของระบบภูมิสารสนเทศมาช่วยใช้ในการจัดการการท่องเที่ยว เพื่อให้ทุกภาคส่วนมองเห็นภาพการดำเนินการ และมีเป้าหมายปลายทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนแหลมผักเบี้ยร่วมกันอย่างชัดเจน อย่างเป็นรูปธรรมสอดคล้องโดยศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวชุมชนแหลมผักเบี้ย อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี
2. การประยุกต์ใช้ระบบภูมิสารสนเทศในการสร้างแผนที่ท่องเที่ยวชุมชนแหลมผักเบี้ย อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง และกรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชน (Community Based Tourism : CBT)

หมายถึง การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม ที่กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชนที่เป็นเจ้าของมีสิทธิในการดูแล ร่วมรับรู้ ร่วมวางแผน ร่วมจัดการ ร่วมประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนวางแผนพัฒนาไปสู่อนาคตร่วมกันอย่างชัดเจน เป็นการนำการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือมาช่วยในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนต่อไปอย่างยั่งยืน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน พจนา สวนศรี (2546) และ ณีฐพัชร์ มณีโรจน์ (2560) ได้ให้แนวทางการจัดการท่องเที่ยวชุมชนดังนี้

- 1) ศึกษาความเป็นไปได้ก่อนลงพื้นที่เพื่อเลือกพื้นที่จัดการท่องเที่ยวในชุมชน
- 2) ศึกษาความเป็นไปได้ร่วมกับชุมชนก่อนการตัดสินใจดำเนินการเรื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชน
- 3) ศึกษาศักยภาพชุมชน และความเป็นไปได้ในการจัดการท่องเที่ยว

- 4) วิเคราะห์และศึกษาศักยภาพพร้อมกันกับชุมชน
- 5) กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ นโยบายในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน
- 6) การวางแผนเพื่อเตรียมความพร้อมชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว
- 7) การบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน แนวทางการสร้างองค์กรในการบริหารจัดการ
- 8) การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน
- 9) การสื่อความหมาย ความเป็นเจ้าบ้านที่ดี มีจิตบริการ บอกเล่าเรื่องราวชุมชนอย่างน่าสนใจ
- 10) ทดลองและประเมินผลกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน ก่อนการดำเนินการจริง
- 11) เรียนรู้และเข้าใจ องค์กรประกอบในการทำการตลาด และพฤติกรรมนักท่องเที่ยว
- 12) การติดตาม และประเมินผลทั้งในระดับกิจกรรม และภาพรวมของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ยุทธศาสตร์ (Strategic)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ (2561) ในกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ได้ให้คำศัพท์ และคำจำกัดความที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ เพื่อความเข้าใจร่วมกัน ดังนี้

1) ยุทธศาสตร์ (Strategic) หมายถึง แนวทางในการบรรลุจุดหมายของหน่วยงาน ให้มีเป้าหมายชัดเจน ความชัดเจนเป็นสิ่งสำคัญในการจัดทำยุทธศาสตร์ เพื่อให้หน่วยงานดำเนินการตามยุทธศาสตร์ที่ได้มาตามความต้องการ และดำเนินไปในทิศทางที่ถูกต้อง

2) วิสัยทัศน์ (Vision) หมายถึง สิ่งที่เราต้องการให้หน่วยงาน “เป็น” ภายในกรอบระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งอาจจะกำหนดได้ทั้งในระยะสั้น และระยะยาว

3) พันธกิจ (Mission) หมายถึง กรอบ หรือขอบเขตการดำเนินงานของหน่วยงาน การกำหนดพันธกิจสามารถทำได้โดยนำภารกิจ หรือหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานได้รับมอบหมายเพื่อเป็นแนวทาง ทั้งนี้ผู้จัดทำต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าพันธกิจแต่ละข้อมีความหมายครอบคลุมขอบเขตแค่ไหน มีความแตกต่างกันอย่างไร เพื่อให้การจัดทุกแผนยุทธศาสตร์ในขั้นตอนต่อไปเป็นไปอย่างสะดวก และถูกต้อง

4) ประเด็นยุทธศาสตร์ (Strategic Issues) หมายถึง ประเด็นหลักที่ต้องคำนึงถึงต้องการพัฒนา มุ่งเน้นประเด็นยุทธศาสตร์ สามารถทำโดยการนำพันธกิจแต่ละข้อมาพิจารณาว่าในพันธกิจแต่ละข้อนั้น หน่วยงานต้องการดำเนินงานในประเด็นใดเป็นพิเศษ และหลังจากได้ดำเนินการดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และเกิดผลการเปลี่ยนแปลงในทิศทางใด

5) เป้าประสงค์ (Goal) หมายถึง สิ่งที่หน่วยงานปรารถนาจะบรรลุโดยต้องนำประเด็นยุทธศาสตร์ มาพิจารณาว่า เมื่อสามารถดำเนินการจนประสบความสำเร็จตามประเด็นยุทธศาสตร์แล้วจะเกิดผลประโยชน์กับใคร อย่างไร

องค์ประกอบของยุทธศาสตร์ประกอบด้วยพื้นฐาน 5 ประการ คือ

1) การกำหนดทิศทางขององค์กร การกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) และการกำหนดภารกิจ (Mission) หรือกรอบการดำเนินงานที่ชัดเจน ช่วยให้องค์กรสามารถกำหนดทิศทางในระยะยาว

2) การประเมินองค์กร และสภาพแวดล้อม (Environment Scanning) ประกอบไปด้วยการประเมินสภาพแวดล้อมภายนอก และภายใน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทราบถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค การวิเคราะห์แบบSWOT (SWOT Analysis) SWOT ย่อมาจาก S : Strengths หมายถึง จุดเด่น หรือจุดแข็ง มาจากปัจจัยภายในสภาพแวดล้อมภายในองค์กร W : Weaknesses หมายถึง จุดด้อยหรือจุดอ่อน เป็นปัญหาเกิดจากสภาพแวดล้อมภายในองค์กร O : Opportunities หมายถึง โอกาสจากปัจจัยภายนอกที่เอื้อประโยชน์ หรือส่งเสริมองค์กร T : Threats หมายถึง อุปสรรคเป็นข้อจำกัดจากสภาพแวดล้อมภายนอก จำเป็นต้องปรับกลยุทธ์ และพยายามขจัดอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้น

3) การกำหนดยุทธศาสตร์ (Strategy Formulation) เป็นการพัฒนาแผนระยะยาวบนรากฐานของโอกาส และอุปสรรค ที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก และการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในโดยกำหนด และเลือกยุทธศาสตร์ที่ดีที่สุด เหมาะสมกับองค์กรที่สุดว่าทำอย่างไร องค์กรจึงจะไปถึงเป้าหมาย

4) การนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ (Strategy Implementation) เป็นการนำยุทธศาสตร์ และนโยบายไปสู่การดำเนินงาน กำหนดรายละเอียด เพื่อดำเนินการตามยุทธศาสตร์ได้อย่างเป็นรูปธรรม

5) การประเมินผล และการควบคุม (Evaluation and Control) การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลยุทธศาสตร์ที่นำไปปฏิบัติ ว่าการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัตินั้นว่าต้องการการปรับปรุง เพื่อให้แน่ใจว่ายุทธศาสตร์นั้นจะก่อให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่ตรงตามแผนที่ได้ตั้งไว้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

วิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนด้วยระบบภูมิสารสนเทศในชุมชนแหลมผักเบี้ย อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี มีรูปแบบการดำเนินการศึกษาโดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงผสม (Mixed Methods Research) ร่วมกับระบบภูมิสารสนเทศเพื่อการสร้างยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนแหลมผักเบี้ย ภายใต้หลักการมีส่วนร่วม (Participatory Approach) เพื่อให้ชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มองเห็นปลายทางของการพัฒนาที่เป็นรูปธรรม โดยสร้างเป็นวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์การท่องเที่ยวชุมชนตำบลแหลมผักเบี้ย ร่วมกับระบบภูมิสารสนเทศ และมีวิธีการดำเนินการดังนี้

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 2 กลุ่ม

1. ประชากรกลุ่มที่ 1 คือ เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชนแหลมผักเบี้ย วิธีการเลือกประชากรกลุ่มนี้ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ประกอบด้วย ตัวแทนจากโครงการศึกษาวิจัย และพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 1 ท่าน ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่จากองค์การบริหารส่วนตำบลแหลมผักเบี้ย 2 ท่าน นักวิชาการทางการท่องเที่ยว 1 ท่าน นักวิชาการทางการพัฒนาชุมชน และยุทธศาสตร์ 2 ท่าน ผู้ผลิตสินค้าในชุมชนแหลมผักเบี้ย 2 ท่าน ตัวแทนภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในตำบลแหลมผักเบี้ย 2 ท่าน และผู้ประกอบการสินค้า และบริการในชุมชนแหลมผักเบี้ย 2 ท่าน รวมเป็น 12 ท่าน

2. ประชากรกลุ่มที่ 2 คือ ประชาชนที่อยู่ในตำบลแหลมผักเบี้ย อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ประชากรในท้องถิ่น ผู้นำชุมชน แกนนำชุมชน และประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลแหลมผักเบี้ย ที่มีอายุมากกว่า 20 ปีขึ้นไป ทั้งเพศหญิง และชาย จำนวน 20 ท่าน โดยใช้แนวทางการเลือกตัวอย่างแบบก้อนหิมะหรือแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) เพื่อเป็นตัวแทนกลุ่มประชากรในพื้นที่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างด้านศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนตำบลแหลมผักเบี้ย อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรีนี้ถูกสร้างจากสำรวจ การสังเกต การสัมภาษณ์เบื้องต้น และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ก่อนนำไปวิเคราะห์พิจารณาหาความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว การพัฒนาชุมชน และวิทยาการจัดการ จำนวน 3 ท่าน แล้วนำผลที่ได้มาปรับปรุงตามคำแนะนำ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC เท่ากับ 0.89 และให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสัมภาษณ์อีก จนสามารถใช้เป็นเครื่องมือที่นำไปเก็บข้อมูลได้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลแหลมผักเบี้ย อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรีเพื่อขออนุญาตในการทำวิจัยในพื้นที่ เพื่อลงพื้นที่โดยการสังเกต สำรวจ และเก็บข้อมูลจากสัมภาษณ์จากในพื้นที่ นอกจากนี้จะเป็นการเก็บข้อมูลแล้ว ยังเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์กับชุมชนแหลมผักเบี้ยอีกด้วย

2. เก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิจากข้อมูลพื้นฐาน บริบทชุมชน งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวชุมชน การสร้างยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว แผนยุทธศาสตร์นโยบายการพัฒนาพื้นที่ในจังหวัดเพชรบุรี และองค์การบริหารส่วนตำบลแหลมผักเบี้ย รวมทั้งแผนที่เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบุรี องค์การบริหารส่วนตำบลแหลมผักเบี้ย และจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยนำข้อมูลต่างๆ มาวิเคราะห์เพื่อนำไปออกแบบแบบสัมภาษณ์เรื่องศักยภาพการท่องเที่ยวในชุมชนแหลมผักเบี้ย และเพื่อเป็นการสำรวจ และนำข้อมูลมาออกแบบฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial Database) ทางด้านการท่องเที่ยวในชุมชนแหลมผักเบี้ยตามแผนการวิจัยที่ออกแบบไว้

3. การสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง เพื่อให้ประชากรศึกษาสามารถแสดงความคิดเห็น และตอบคำถามได้โดยอิสระ โดยมีประเด็นการเก็บข้อมูล คือ ศักยภาพในการท่องเที่ยวชุมชนตำบลแหลมผักเบี้ย ด้านการคมนาคม คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ความสะดวกในการท่องเที่ยว กิจกรรมที่ส่งเสริมการ

ท่องเที่ยว โปรแกรมท่องเที่ยวสำเร็จรูป บุคลากรทางการท่องเที่ยว การสร้างคุณค่า และมูลค่าของผลิตภัณฑ์ มาตรฐานบรรจุภัณฑ์ การให้บริหารของแหล่งท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ และการมีส่วนร่วมของชุมชน จุดแข็ง จุดด้อย โอกาส และอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนตำบลแหลมผักเบี้ย และภาพการท่องเที่ยวของชุมชนแหลมผักเบี้ยในอนาคต

แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างด้านศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนตำบลแหลมผักเบี้ย อำเภอ บ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรีถูกสร้างจากสำรวจ การสังเกต การสัมภาษณ์เบื้องต้น และจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ก่อนนำไปวิเคราะห์หาความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว การพัฒนาชุมชน และวิทยาการการจัดการจำนวน 3 ท่าน แล้วนำผลที่ได้มาปรับปรุงตามคำแนะนำ และให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสัมภาษณ์จนเป็นเครื่องมือที่สามารถนำไปเก็บข้อมูลได้

4. สำรวจ และเก็บสัมภาษณ์ข้อมูลจากพื้นที่ จากประชากรศึกษา และเก็บตำแหน่งพิกัดทางภูมิศาสตร์ ด้วยระบบดาวเทียมนำทาง GNSS (Global Navigation Satellite System) ด้านข้อมูลเส้นทางคมนาคม, แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนแหลมผักเบี้ย, ร้านอาหาร ร้านกาแฟ และร้านค้า, ที่พัก แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว, แหล่งภูมิปัญญา วิถีชีวิต แหล่งผลิต และจำหน่ายสินค้าชุมชน, สถานที่สำคัญ เช่น แหล่งประวัติศาสตร์, วัด, โบราณสถาน, สาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น สถานีตำรวจย่อย สถานพยาบาล ข้อมูลอื่น ๆ เช่น จุดเช็คอิน ปั้มน้ำมัน ตู้ ATM ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เป็นต้น ตามแบบแผนการวิจัยที่วางไว้

5. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการรวบรวมเอกสารมาสรุป ประมวลผล วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประมวลผลข้อมูล ศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนตำบลแหลมผักเบี้ย เพื่อหาจุดแข็ง จุดด้อย โอกาส และอุปสรรคในการพัฒนาท่องเที่ยวชุมชนแหลมผักเบี้ย ด้วยเทคนิค SWOT Analysis แบบ TOWS Matrix และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์ในการหาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนแหลมผักเบี้ย โดยจัดทำเป็นแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวชุมชนแหลมผักเบี้ย เพื่อให้มีความครอบคลุมเนื้อหาทุกด้าน จากนั้นจึงนำผลที่ได้ไปตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ก่อนนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข เพิ่มเติมตามประเด็นที่ได้รับอีกครั้ง โดยสุดท้ายได้ผลลัพธ์เป็นกรอบร่างแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวชุมชน

ตารางที่ 1 : การวิเคราะห์ SWOT แบบ TOWS Matrix เพื่อสร้างกลยุทธ์การท่องเที่ยวชุมชนตำบลแหลมผักเบี้ย

TOWS Matrix		ปัจจัยภายนอก	
		โอกาส (O)	อุปสรรค (T)
ปัจจัยภายใน	จุดแข็ง (S)	<p>ยุทธศาสตร์เชิงรุก (SO)</p> <ol style="list-style-type: none"> ทำเลที่ตั้ง มีลักษณะโดดเด่นทางภูมิศาสตร์ เชื่อมโยงกับพื้นที่อื่นๆได้สะดวก มีโครงการพระราชดำริอยู่ในพื้นที่ ทำให้ระบบนิเวศชายฝั่งของแหลมผักเบี้ยมีความอุดมสมบูรณ์ ซึ่งส่งผลต่อทรัพยากรชายฝั่ง มีอาหารทะเลที่สดใหม่ และวิถีชีวิตชุมชน สามารถจัดเป็นปฏิทินการท่องเที่ยว เช่น ช่วงฤดูหนาว การชมวาฬรูढ़้า การดูนก ช่วงฤดูร้อน การจับหอยเสียบ การทำนาเกลือ และกิจกรรมที่สามารถทำได้ตลอดทั้งปี เช่น การศึกษาดูงานในโครงการพระราชดำริฯ การกินอาหารทะเล เส้นทางศึกษาธรรมชาติ การล่องเรือเที่ยวแหลมผักเบี้ย ธาราการปูม้า แผลปลาชุมชน ฟาร์มสาหร่ายพวงองุ่น เสน่ห์วิถีชีวิตประมงฯ การมีผู้นำชุมชน มีการรวมกลุ่มบางกลุ่มที่เข้มแข็ง และประชาชนส่วนใหญ่พร้อมจะให้ความร่วมมือในการดำเนินการ มีหน่วยงานหลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐ และเอกชนให้การสนับสนุนทางด้านแผนการ การดำเนินการ และด้านงบประมาณทางด้านการท่องเที่ยว เช่น โครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันตก หรือ โครงการเพชรบุรี เมืองสร้างสรรค์ด้านอาหารของยูเนสโก หรือ การจัดงานพระนครศรีรี ซึ่งสามารถนำเสนอสู่กระบวนการส่งเสริมกับกิจกรรมหลักที่ดำเนินการได้ ผลความสำเร็จของกิจกรรม และโครงการที่ผ่านมาเป็นรูปธรรมสามารถขยายต่อสร้างสรรค์การท่องเที่ยวในชุมชน เพราะจะมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อโซเชียลต่างๆออกไปได้อีก 	<p>ยุทธศาสตร์เชิงรับ (ST)</p> <ol style="list-style-type: none"> จากที่ตั้งของแหลมผักเบี้ยที่ตั้งอยู่บนพื้นที่ถนนที่เชื่อมต่อไปยังพื้นที่อื่น และการมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงอยู่ใกล้ๆ จึงเป็นจุดที่ผู้คนส่วนใหญ่มองข้ามไป อาจจะมีการดำเนินการเพื่อให้เป็นแหล่งที่พักรถ ระหว่างการเดินทางเพื่อรองรับการขยายตัวในอนาคต การเสริมสร้างจิตสำนึกให้กับคนในชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน

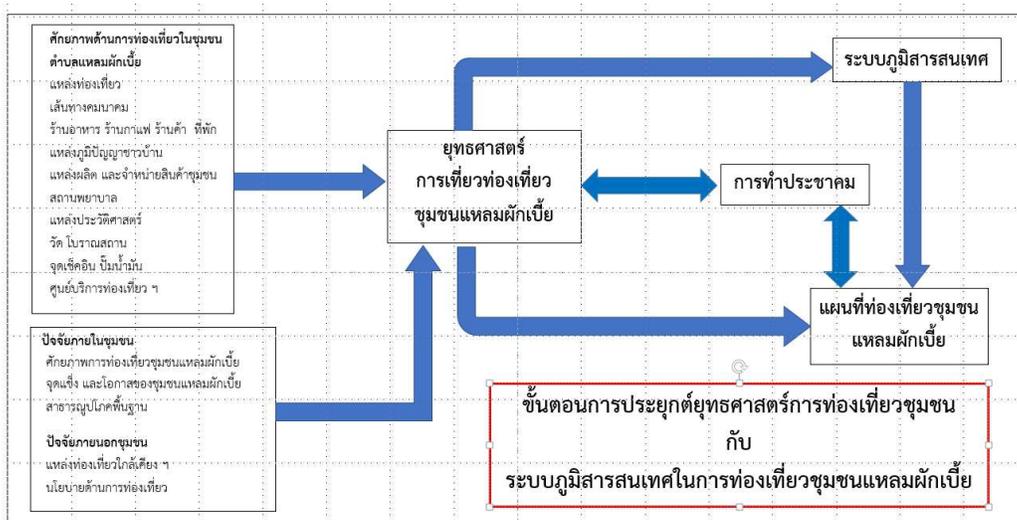
ตารางที่ 1 : การวิเคราะห์ SWOT แบบ TOWS Matrix เพื่อสร้างกลยุทธ์การท่องเที่ยวชุมชนตำบลแหลมผักเบี้ย

TOWS Matrix		ปัจจัยภายนอก	
		โอกาส (O)	อุปสรรค (T)
ปัจจัยภายใน	จุดอ่อน (W)	ยุทธศาสตร์เชิงพัฒนา (WO) 1. ในพื้นที่ชายหาด และพื้นที่ชายฝั่งยังพบปัญหาการกัดเซาะของพื้นที่อยู่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถจัดทำโครงการเพื่อป้องกันปัญหานี้ได้ 2. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการคมนาคม การดำเนินการให้มีรถสาธารณะในการบริการนักท่องเที่ยว 3. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวให้ต่อเนื่อง เพื่อให้พื้นที่ตำบลแหลมผักเบี้ยเป็นรู้จัก อาจจะเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต เพื่อเกิดความยั่งยืนต่อไป 4. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ในชุมชนที่มีอยู่ให้มีมาตรฐานทั้งด้านผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์ และพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เพื่อสร้างเป็นของขวัญของฝากที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น 5. มีการพัฒนาแหล่งข้อมูลกลาง และแพลตฟอร์มสำหรับการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในชุมชน ผ่านทางสื่อต่างๆ ที่เข้ามาในพื้นที่	ยุทธศาสตร์เชิงพลิกแพลง (WT) 1. มีการประมวลข้อมูลรวมเพื่อเป็นแหล่งข้อมูลกลาง เพื่อใช้ในการดำเนินการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวของชุมชนแหลมผักเบี้ย 2. หอ่งน้ำสาธารณะในพื้นที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติที่ยังไม่มีบริการ อาจจะเป็นประสาณงานเพื่อนำรถสุขาสาธารณะมาทดลองใช้เพื่อทดสอบความเป็นไปได้ในการสร้างสุขาแบบถาวร 3. การทำประชาคม หรือ ประชาพิจารณ์ให้ประชาชนในพื้นที่ร่วมคิด ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนตำบลแหลมผักเบี้ย 4. ระบบขนส่งสาธารณะมายังพื้นที่ไม่มี จึงไม่สะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวไม่มีรถยนต์ส่วนตัวมาในพื้นที่ และทำให้การท่องเที่ยวในชุมชนไข่อจำกัดไปบ้าง 5. บุคลากรทางการท่องเที่ยวในชุมชนยังมีข้อจำกัด อาจจะมีการอบรมส่งเสริมความรู้ในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนให้กับคนในพื้นที่เพิ่มเติม

6. นำข้อมูลทางภูมิสารสนเทศของชุมชนแหลมผักเบี้ยที่ได้ มาจัดทำฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial Data) ให้อยู่ในรูปของแผนที่เชิงเลข (Digital Map) พร้อมทั้งจัดทำฐานข้อมูลเชิงคุณลักษณะ (Attribute Data) โดยจัดหมวดหมู่ฐานข้อมูลท่องเที่ยวเป็นชั้นข้อมูลเส้นทางคมนาคม, แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนแหลมผักเบี้ย, ร้านอาหาร ร้านกาแฟ และร้านค้า, ที่พัก แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว, แหล่งภูมิปัญญา วิถีชีวิต แหล่งผลิต และจำหน่ายสินค้าชุมชน, สถานที่สำคัญ เช่น แหล่งประวัติศาสตร์, วัด, โบราณสถาน, สาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น สถานีตำรวจย่อย สถานพยาบาล ข้อมูลอื่น ๆ เช่น จุดเช็คอิน ปิมน้ำมัน ตู้ ATM ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เป็นต้น และนำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมทางด้านระบบภูมิสารสนเทศมาใช้วิเคราะห์โครงข่าย (Network Analysis) จากคำสั่งเส้นทางที่ดีที่สุด โดยมีปัจจัยที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ เพื่อสร้างเป็นเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนแหลมผักเบี้ย ได้แก่ระยะทาง และระยะเวลาในการเดินทางโดยอาศัยตำแหน่งของสถานที่ท่องเที่ยว และโครงข่ายถนน เริ่มจากการกำหนดตำแหน่งแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนแหลมผักเบี้ย ตั้งแต่สถานที่แรกไปจนถึงสถานที่ท่องเที่ยว

แห่งสุดท้ายตามที่กำหนดไว้ ผลลัพธ์ที่ได้ คือ แผนที่เส้นทางท่องเที่ยวชุมชนแหลมผักเบี้ย และโปรแกรมการท่องเที่ยวชุมชนแหลมผักเบี้ยสำเร็จรูป

จากการทบทวนเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปเป็นขั้นตอนการศึกษา ดังนี้

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการประยุกต์ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวชุมชนกับระบบภูมิสารสนเทศในการท่องเที่ยวชุมชนแหลมผักเบี้ย

7. การทำเวทีประชาคม เพื่อเสนอร่างแผนยุทธศาสตร์ท่องเที่ยวชุมชนแหลมผักเบี้ย และแผนที่ท่องเที่ยวชุมชนแหลมผักเบี้ย รวมทั้งโปรแกรมการท่องเที่ยวชุมชนแหลมผักเบี้ยสำเร็จรูป และรับฟังความคิดเห็นจากประชากรทั้ง 2 กลุ่ม และจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วม และสามารถมองเห็นภาพการท่องเที่ยวชุมชนแหลมผักเบี้ยร่วมกัน

8. สรุปและปรับปรุงความคิดเห็นจากเวทีประชาคม มาประมวลผลข้อมูล เพื่อมาจัดทำแผนยุทธศาสตร์ท่องเที่ยวชุมชนแหลมผักเบี้ย แผนที่เส้นทางท่องเที่ยวชุมชนแหลมผักเบี้ย และโปรแกรมการท่องเที่ยวชุมชนแหลมผักเบี้ยสำเร็จรูปให้มีความสมบูรณ์ ตอบสนองความต้องการ และศักยภาพที่แท้จริงของชุมชน จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประมวลผลข้อมูลที่ได้จากเวทีประชาคม ซึ่งถือเป็นการตรวจสอบข้อมูลด้วยการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) ก่อนใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา เพื่อจัดทำเป็นแผนยุทธศาสตร์ท่องเที่ยวชุมชนแหลมผักเบี้ย เส้นทางท่องเที่ยวชุมชนแหลมผักเบี้ย และโปรแกรมการท่องเที่ยวชุมชนแหลมผักเบี้ยสำเร็จรูป ให้มีความสมบูรณ์ และตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของชุมชน

ผลการวิจัย

การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวชุมชนด้วยระบบภูมิสารสนเทศในชุมชนแหลมผักเบี้ย อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรีนี้ ได้วิสัยทัศน์การท่องเที่ยวชุมชนแหลมผักเบี้ยคือ “แหลมผักเบี้ย ต้นทางทราเวลปลายทางเกลือ ชุมชนยั่งยืน น่าอยู่ น่าเที่ยว ธรรมชาติสมบูรณ์ เกื้อกูลวิถีถิ่น เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน” นำสู่แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนแหลมผักเบี้ย ผ่านยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวชุมชนแหลมผักเบี้ย ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยมีเป้าประสงค์ที่การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ คือ 1. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว 2. การพัฒนาสินค้า และบริการชุมชนให้มีมาตรฐาน 3. การส่งเสริมกิจกรรม และอีเว้นท์การท่องเที่ยว 4. การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวหลัก และเส้นทางการท่องเที่ยวรอง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพบุคลากรทางการท่องเที่ยว ด้านความรู้และทักษะในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน การมีส่วนร่วมทั้งภายในและภายนอกชุมชน โดยมีเป้าประสงค์ คือ 1. การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทางการท่องเที่ยวชุมชน คือ การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ และทักษะด้านการจัดการท่องเที่ยวชุมชนยั่งยืน 2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการท่องเที่ยวชุมชน และเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชน และประกอบด้วยกลยุทธ์ 3 กลยุทธ์คือ 1. การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน 2. การส่งเสริมกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชน 3. การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวกับหน่วยงานอื่น

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อให้มี 1. มีระบบแผนการท่องเที่ยวชุมชนแหลมผักเบี้ย และระบบฐานข้อมูลการท่องเที่ยวของชุมชนแหลมผักเบี้ย แผนที่ท่องเที่ยว และสินค้าชุมชนแหลมผักเบี้ย และ 2. การพัฒนามาตรฐานการท่องเที่ยวชุมชน โดยมีกลยุทธ์ในการดำเนินการ คือ 1. การจัดทำแผนการท่องเที่ยวชุมชนแหลมผักเบี้ย และระบบฐานข้อมูลการท่องเที่ยว แหลมผักเบี้ย แผนที่ท่องเที่ยว และสินค้าชุมชนแหลมผักเบี้ย 2. การส่งเสริมกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชน และ 3. การพัฒนามาตรฐานการท่องเที่ยวชุมชนแหลมผักเบี้ย

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว มีเป้าประสงค์ คือ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยมี 2 กลยุทธ์ คือ 1. การพัฒนาระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการขั้นพื้นฐานในชุมชน ทั้งด้าน ไฟฟ้า ประปา ระบบการจราจร ป้ายสื่อความหมาย ระบบขนส่งสาธารณะ โดยคำนึงถึงการออกแบบแบบอารยสถาปัตย์ 2. การพัฒนาความปลอดภัย และสุขอนามัยในแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนา และสร้างมาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวก 3. การพัฒนาสินค้าชุมชน ของที่ระลึก และอาหารที่มีอัตลักษณ์ของชุมชน 4. การนำเที่ยว และมัคคุเทศก์ 5. การพัฒนารูปแบบที่พักแบบ home lodge หรือ home stay ในชุมชนทั้งในด้านมาตรฐานการบริการ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ยุทธศาสตร์การตลาด และการประชาสัมพันธ์เชิงรุก เพื่อให้มีการตั้งวัตถุประสงค์ทางการตลาดเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการตอบสนองศักยภาพด้านการตลาด และการประชาสัมพันธ์ และความต้องการของชุมชน ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ คือ 1. การพัฒนาสื่อ และการประชาสัมพันธ์ 2. การรักษา และพัฒนาอัตลักษณ์ของชุมชน 3. การส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนให้เป็นที่รู้จัก และขึ้นชอแพลตฟอร์มการตลาดประชาสัมพันธ์ทางการท่องเที่ยวไปยังกลุ่มเป้าหมายหลักให้เป็นที่รู้จัก และการพัฒนาพื้นที่เป็นศูนย์พักกรณแบบครบวงจรบนถนนเลียบอ่าวไทยตอนในฝั่งตะวันตก หรือถนนสายสายคลองโค่น –ชะอำเพื่อสร้างโอกาส และรายได้ให้กับชุมชน

งานวิจัยครั้งนี้ได้ให้ความสำคัญของชุมชนที่จะนำการท่องเที่ยวมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน และมีการประยุกต์ระบบภูมิสารสนเทศมาช่วยในพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนแหลมผักเบี้ยตามยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวชุมชนแหลมผักเบี้ย โดยการสร้างฐานข้อมูลท่องเที่ยวชุมชนแหลมผักเบี้ย และใช้โปรแกรมทางภูมิสารสนเทศมาช่วยวิเคราะห์โครงข่าย แล้วนำเสนอในรูปแบบของแผนที่ท่องเที่ยวชุมชนแหลมผักเบี้ย โดยดึงเส้นจากความหลากหลายด้านแหล่งท่องเที่ยว และความหลากหลายด้านระยะเวลา สร้างเป็นโปรแกรมท่องเที่ยวสำเร็จรูป 2 เส้นทางที่ชุมชนยังไม่เคยดำเนินการ โดยในแต่ละเส้นทางได้กำหนดรายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก ระยะทาง และระยะเวลาการเดินทาง เพื่อให้ชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และนักท่องเที่ยวสามารถบูรณาการใช้ร่วมกับ เวลา แผนการท่องเที่ยว และแผนที่อื่น ตามความสนใจ และตอบสนองการท่องเที่ยวในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

เส้นทางที่ 1 พักกายพักใจในแหลมผักเบี้ย (โปรแกรมครึ่งวันบ่าย)

เที่ยง กินอาหารทะเลสดใหม่ที่ร้านอาหารบ้านทะเล และเลือกซื้อสินค้าชุมชน

บ่าย เที่ยวชมโครงการฯ แหลมผักเบี้ย ด้านการจัดการน้ำเสีย ชยะ และป่าชายเลน

แบบธรรมชาติช่วยธรรมชาติ ชมป่าไม้ชายเลน ทะเลแหลมผักเบี้ยแบบพาโนรามา

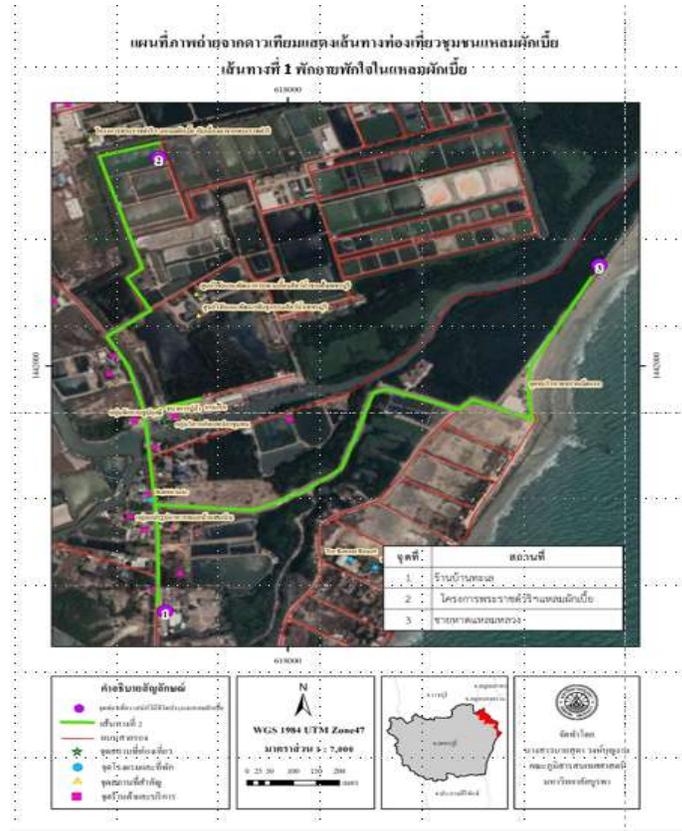
ที่สะพานไม้ ดูนก ในโครงการ และ แวะเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ลานพ่อลวง

เย็น ชมความงามหาดแหลมหลวงหาดทรายเม็ดแรกของอ่าวไทย แนวบรรจบระหว่าง

หาดทราย และหาดโคลน ที่หาดแหลมหลวง

ประกอบด้วย 3 แหล่งท่องเที่ยว ระยะทาง 4 กิโลเมตร และใช้เวลาประมาณ 4 ชั่วโมง 10

นาที

ภาพที่ 2 เส้นทางท่องเที่ยวชุมชนแหลมผักเบี้ย เส้นทางที่ 1 พักกายพักใจในแหลมผักเบี้ย

เส้นทางที่ 2 Unseen แหลมผักเบี้ย (โปรแกรมไปเช้าเย็นกลับ เหมาะกับช่วงฤดูหนาว)

เช้า เช็กอินหน้า อบต.แหลมผักเบี้ย และลงเรือที่ท่าเทียบเรือชุมชนแหลมผักเบี้ย

ชมป่าชายเลน ตามหาวาฬรูปตัวในทะเลแหลมผักเบี้ย ทะเลแหวกแหลมผักเบี้ย

(ควรเช็กเวลาน้ำขึ้นน้ำลงก่อนออกเดินทาง)

เที่ยง กินอาหารพื้นบ้านที่ครัวชายคลอง ที่บางทะเลลู ร้านอาหารริมฝั่งคลองน้ำจืดหนึ่งเดียว

ของพื้นที่แหลมผักเบี้ย

บ่าย เลิกซื้อสาหร่ายพวงองุ่นที่สาหร่ายพวงองุ่นเจ๊อ ระหว่างทางชมวิถีชีวิตชาว

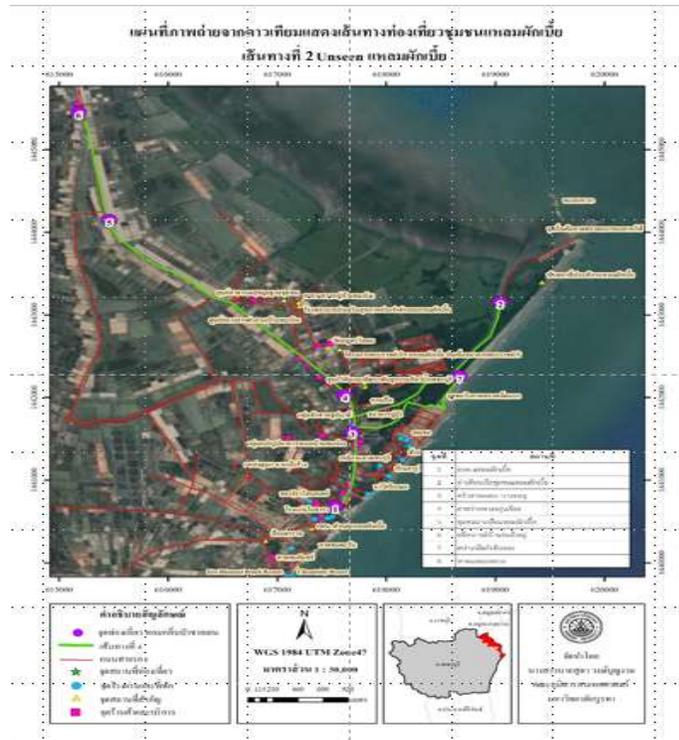
นาเกลือที่ชุมชนนาเกลือแหลมผักเบี้ย ถ่ายรูปที่สตูดิโออาร์ตบ้านร่องใหญ่ก่อนไป

พักผ่อนกาย ใจที่สปาเกลือกั้งหันทอง (พื้นที่ข้างเคียง)

เย็น ชมความงามอันเจียบสงบ และดูนกอพยพที่หาดแหลมหลวง หาดทรายเม็ดแรกที่

แหลมกั้นระหว่างหาดโคลนและหาดทราย

ประกอบด้วย 8 สถานที่ท่องเที่ยว ระยะทาง 21.97 กิโลเมตร และใช้เวลาประมาณ 8 ชั่วโมง 5 นาที

ภาพที่ 3 เส้นทางท่องเที่ยวชุมชนแหลมผักเบี้ยเส้นทางที่ 2 Unseen แหลมผักเบี้ย

สรุป และอภิปรายผล

การวิจัยแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนด้วยระบบภูมิสารสนเทศในชุมชนแหลมผักเบี้ย อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรีนี้ เพื่อให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมลงมือทำ ร่วมรับผลประโยชน์ และมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนานั้นได้ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด ส่งผลต่อความรู้สึกรักและผูกพันความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน (ศุภินันท์การย์ ระวีวงศ์ และนภาพร เชื้อข้า, 2565) และได้มองเห็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้วยยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวชุมชนแหลมผักเบี้ยผ่านแผนที่ท่องเที่ยวชุมชนแหลมผักเบี้ยอย่างเป็นรูปธรรม และชัดเจนร่วมกัน

การเตรียมความพร้อมในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนตำบลแหลมผักเบี้ย ควรมีการเตรียมความพร้อมในการท่องเที่ยวทั้งชุมชน ด้านการมีส่วนร่วม ศักยภาพ มาตรฐาน คุณภาพ และการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเป็นการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนให้มีเสน่ห์น่าสนใจต่างจากแหล่งท่องเที่ยวกระแสหลัก โดยทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวยังสามารถนำผลที่ได้นี้ไปวางแผนส่งเสริมการท่องเที่ยว และวางแผน

พัฒนาการท่องเที่ยวให้กับชุมชนแหลมผักเบี้ยได้อย่างสอดคล้องกับศักยภาพของชุมชนอย่างสมเหตุสมผล สนับสนุนแนวคิดนี้จากผลการวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนภูมิสารสนเทศเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวลุ่มแม่น้ำท่าจีนของอาศิรา ราชเวียง (2561) ที่ผลการวิจัยพบว่าการทำแผนที่ด้วยระบบสารสนเทศทำให้ทราบถึงการกระจาย การขยายตัว และศักยภาพด้านการท่องเที่ยวลุ่มน้ำท่าจีน ช่วยวิเคราะห์ความคุ้มค่า เห็นโอกาสของพื้นที่ ความน่าสนใจในการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวด้านอื่น ๆ ทำให้เห็นโอกาสและศักยภาพของพื้นที่ได้ชัดเจนมากขึ้น โดยชุมชน นักท่องเที่ยว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างสอดคล้องกับความต้องการของตนเองอย่างสอดคล้องกับพื้นที่ สนับสนุนแนวคิดนี้จากผลการวิจัย เรื่องการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน : ตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ของวนิชญา ลางกุลเกษตริณ และนาถนเรศ อาภาสุวรรณ (2561) ที่มีข้อค้นพบที่พบว่าประชาชนในท้องถิ่นมีความต้องการที่จะให้ความร่วมมือในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ซึ่งเป็นผลที่ได้จากแบบสอบถามจากประชากร นักท่องเที่ยว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ส่วนผลการวิจัยของผู้วิจัยนั้นได้แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนแหลมผักเบี้ยผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก และการทำเวทีประชาคมซึ่งเป็นการอย่างมีส่วนร่วมจากชุมชน จนได้เป็นวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ และพันธกิจการพัฒนาท่องเที่ยวชุมชนแหลมผักเบี้ยตามความพร้อมและความเป็นไปได้ของชุมชน

ในการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนแหลมผักเบี้ยด้วยการการประยุกต์ใช้ระบบภูมิสารสนเทศด้วยการสร้างเป็นแผนที่ และโปรแกรมท่องเที่ยวสำเร็จรูปชุมชน หลากหลายตามเส้นทาง และศักยภาพที่มีในชุมชนแหลมผักเบี้ย ตามยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวชุมชนตำบลแหลมผักเบี้ยที่วางไว้ โดยมีโปรแกรมตามระยะเวลาให้เลือกทั้งแบบครึ่งวัน แบบไปเช้าเย็นกลับ 2 เส้นทาง คือ 1) พักกายพักใจในแหลมผักเบี้ย และ 2) Unseenแหลมผักเบี้ย

ข้อเสนอแนะ

1. ควรให้มีการทดลองใช้เส้นทางท่องเที่ยวชุมชนทั้ง 2 เส้นทางเพื่อประเมินผลความพึงพอใจก่อนนำไปเผยแพร่เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนต่อไป

2. การจัดการด้านการท่องเที่ยวชุมชน การมีส่วนร่วม “ร่วมรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล” รวมทั้งการเป็นเจ้าบ้านที่ดี ไม่ได้จำกัดเฉพาะผู้ที่ส่วนได้ ส่วนเสียหรือเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชนเท่านั้น แต่หมายถึงคนในชุมชนทั้งหมด จึงต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของทุกภาคส่วนทุกองค์กรภายในชุมชนแหลมผักเบี้ย

REFERENCES

- Akira Rachawiang. (2018). Development of geographic information systems to promote the tourism industry towards the ASEAN Community. Kanchanaburi Province. *Documents from the national academic conference on Rajamangala University of Technology Phra Nakhon and presentation of creative research on business management and digital technology*. Bangkok: Rajamangala University of Technology Phra Nakhon.
- Natthapat Maneeroj. (2017). Community tourism management, *Thai International Tourism Journal*, 13(2). 25-46.
- Panthip Atthawanit. (2010). *Geography of Thai tourism*. Bangkok: Ramkhamhaeng University Press.
- Pochana Suansri. (2003) *Community tourism management guide*. Bangkok: Tourism for Life and Nature Project.
- Pimrawee Rojrungsat. (2010). *Community tourism*. Bangkok: Odeon Store Publishing
- Ratt Kanpai, Mayuree Watkaew, Pom Kimwangtako and Ketsarin Kongmian.(2019). *Innovative executive directors ecotourism of the Laem Phak Bia Environmental Research and Development Project of the royal initiative Ban Laem District Phetchaburi Province*. Phetchaburi: Rajabhat Phetchaburi University.
- Wanitchaya Langkulkasetrin and Natnares Akasuwan. (2016). Application of information systems. Geography to promote Community tourism: Ko Yo Subdistrict, Mueang Songkhla District Songkhla Province. *Documents from the national humanities and social sciences conference*. No. 1 Humanities and Social Sciences: Intellectual Power for Sustainable Development. Songkhla: Songkhla Rajabhat University.521-530.
- Sasicha Modmontil.(2019).*Community tourism*. Retrieved 8 June 2021, from https://www.gsb.or.th/getattachment/36295a2d-169a-4bc4-8ecc-38d3769b1211/GR_report_travel_internet_detail.aspx.
- Supinthankarn Ruangwongsa and Nopporn Chueakham. (2022) Participatory development: Sustainable community development. *Academic Journal of the Faculty of Humanities and Social Sciences*. Phranakhon Rajabhat University, 7 (1).
- Office of the Economic Development Board and national society. (2018).*Vision and mission*. Retrieved 15 October 2018, from [http://www.eeco.or.th/about the agency/vision and mission](http://www.eeco.or.th/about_the_agency/vision_and_mission).

Special Area Development Administration for Sustainable Tourism. (2018). *Development Process Manual and raise the level of creative tourism activities*. Bangkok: Bookplus Publishing Company Limited.

Verka JOVANOVIĆ and Angelina NJEGUŠ. (2013). *The Use of GIS in Tourism Supply and WEB portal development*, Retrieved 29 April 2020 from https://www.researchgate.net/publication/258889875_The_Use_of_GIS_in_Tourism_Supply_and_WEB_Portal_Development.